

סגרנו לו את הרפת

ישבתי באוטובוס בדרך מירושלים לתל אביב, נסעתי לכפר ויתקין לבקשתם של אחי. אבינו שולם, שהיה הדבר הקשה והחזק שהכרנו, זקן. אחרי התקפת לב שניה הוא מתעקש להמשיך להחזיק ולעבוד ברפת. בתור האח הבכור הוזמנתי לטכס עצה ולעזור. הגעתי לכפר ביום שישי לקראת הצהריים. כשהגיע זמן החליבה אמר לי בוא נלך לרפת. ירדנו במורד לכון הרפת, מרחק עשרות מטרים מן הבית שם שלושים פרות חולבות מן הטובות בכפר מתגוררות בגיבוב של סככות פח וגדרות מצינורות. גיבוב המשקף את ההיסטוריה של הרפת ושל אבא שבנה אותה במו ידיו. בנה שלב אחר שלב כהרחבות לרפת הסוכנות הקטנה שהיתה עשויה מבטון מזוין. כשהיו יריות אמרו על הבטון הזה שהוא כל כך קשה ששום כדור לא חודר. עכשיו כשאני כותב קמים לפני העמודים של החצר ולכל עמוד ועמוד סיפור אחר. ניקח למשל את עמוד הפינה הדרום מערבית, עמוד העשוי משסי של משאית. משאית בדפורד ארבע על ארבע שהובילה את הצבא האנגלי במלחמת העולם השניה במדבר המערבי (המדבר המערבי זה מערבה למצרים). איך הגיעה לכאן? היו ימים שבהם בשטח שבין הכפר לים לא עמדו בתים, היו חולות. בחולות היו האנגלים, שחנו בקמפ שליד הכפר, מתאמנים למלחמות. לקראת תרגיל גדול על רטוב, פיזרו בחולות שלדי משאיות כמטרות. ירו בהן וירו ובסיום התרגיל השאירום בשטח כמצבות.

אבא, ששמע את הקולות, לא התעצל ובא בסוסו ועגלתו מצויד בשויס-אפרט (מכשיר הריתוך) ובבלון החמצן. באבוקה של אצטלן וחמצן הוא חתך את קורות הברזל העבות של השסי לעמודים לגדר הפרות. איך הגיעו העמודים דרך החולות אלינו לחצר, את זה ידעו רק הוא ופישקה החיגר (הסוס). בכל אופן כיום הן מהוות את עמודי הפינה בחצר הפרות שאבא בנה.

וכך אנו הולכים במורד החצר ובעוד אני נזכר איך נתקעו רותכו או נוצקו עמוד אחר עמוד, סככה אחר סככה, רצפה אחר רצפה, גדר אחר גדר, הגענו למכון החליבה. מלאכת מחשבת של צינורות ברזל מגלון, אריחי חרסינה לבנים על הקיר, בתווך מעמדים לפרות בצורת שדרה דג ובקצה מכונת חליבה חדשה חדשה. רק לא מזמן השלים שלום באמצעותם, את ההרחבה האחרונה של הרפת.

נזכרתי בחליבה ביד בבוקר השכם. בחוץ קר ורטוב, הרגלים במגפיים רטובים עוד מאתמול, הראש על גוף הפרה החם והידיים מזרזפות לתוך הדלי את החלב הקוצף. אחר כך קנינו מכונת חליבה מטלטלת וכשהרפת התרחבה עוד נתבקשתי אני, אז סטודנט בירושלים, לקנות שני דליי חליבה משומשים בקיבוץ רמת רחל. דליים שנגרטו בפני טכנולוגית שדרת הדג המשוכללת יותר שהגיעה אז לקיבוץ. איך הגיעו הדליים לכפר? באוטובוס כמובן. נכנסנו

למכון החליבה אבא פתח את השער, הפרות נכנסו בסדר ובמתינות פרה אחר פרה לפי דרגת החשיבות. נעמדו בסך חזה נושק לאחור, אבא כיוון את הכוסות לפיטמות, החלב ניגר בצינורות, מלא את הצנצנות, נשקל והוזרם למיכל. כשנגמרו כולן ויצאו מן הביתן, שמונה פרות אחרות באו תחתן. אבא בלי מילים בפיו רק רמז בידו, ראה כמה קל, הפרות עושות את כל העבודה בעצמן.

בסופו של דבר סגרנו לו את הרפת, הכריעו התקפת לב שלישית ודבר הרופא, אבל שולם לא ויתר, סגרו לו את הרפת, התחיל דבר אחר, התחיל לגדל ולפטם עגלים. בילדותי היו לנו שלוש אחר כך חמש לבסוף עשר פרות. כשנולדה עגלה היו מגדלים אותה למבכירה כשהגיעה לפירקה הורבעה וכשהמליטה היינו מצרפים אותה לפרות. כשנולד עגל היינו מגדלים אותו וכשמגיע לגיל מפטמים אותו לשחיטה גם בזמן שבו מדובר לא היה בכפר תהליך פיטום נפרד. אבא החל לקנות מן החברים בעלי הרפתות, עגלים בני חודש (אחרי הינקות) לגדל אותם במרוכז ולפטם אותם לבשר. בפעילות הזו הוא רכש יתרון תחרותי מיוחד וזה עניינו. עגלים בחודשי גידולם הראשונים חשופים מאוד למחלות מעיים העושות בהם שמות וההצלחה בפעילות גידול העגלים היתה נמדדת ביחס בין מספר העגלים בני חודש שנקנו והעגלים בני שנה שנמכרו. באותם ימים קם לכפר מרכז צעיר ומוכשר גדליה. גדליה היה אידם, חתן שבא ממגדיאל ונשא את הבת של מרצי לאישה. הוא הביא למהפכה בכפר, כשהוציא את העופות המצחינים מן הכפר לשדות. מבני הלול הישנים נשארו עומדים בחצרות מיותמים. אבא פיתח שיטת גידול עגלים הדומה לשיטת מחזור הזרעים הנהוגה בשדות. הוא שכר את הלולים הריקים מן החברים וגידל בהם את העגלים הקטנים מגיל חודש ועד לגיל הפיטום. בכל שנה עבר ללולו של חבר אחר וכך נמנעה ההדבקה של עגלי הדור האחד מעגלי הדור הקודם. זה הצליח מעל למשוער ושוב היה משקו פורח וצד הזכות גדל בחשבונו אשר בכפר.

בסיפור הזה משתתף גם אחי הקטן. אברהם בומי בפי העם. הוא מתחיל בצינור שחצה את המגרש מימינו התרנגולות ממלכתה של שרה ומשמאלו המסגריה והפרות ממלכתו של שלום. אני אהבתי את הצד השמאלי אברהם את הימני. כשהגיעה עת צבא רצה אברהם להתגייס לפלוגה. לפלוגה היו מתקבלים בשיטת חבר מביא חבר. הוא ביקש ממני פרוטקציה ואני סירבתי. מסתבר שגם אז היתה אליטה והיתה חברות וגם אז חברים עשו זה לזה פרוטקציה, פרוטקציה למות. אני סירבתי, אבל הוא מצא אותה אצל חבר של חבר והתקבל לפלוגה. רצה הגורל והוא נפצע. שבועות היה תלוי בין החיים ובין המוות, לבסוף יצא מזה בעין אחת חסרה ורסיסים של רימון במוחו. זה לא הפריע לו לחיות חיים מלאים והמון וגם להיות חלש בחשבון. בכפר החשבון היה נחוץ לניהול הנכון. על פי החשבון החבר נמדד וחשוב מאוד באיזה צד. צד הזכות מעלה את כבודך וצד החובה אוי לך. אבא התחיל מסגר וממציא אחר כך חקלאי מצוין, אבל חשבון הוא ידע כל הזמן. ספק אם למד יותר מחמש

כיתות, אבל כשהיה עולה למעלה למשרד, היה מנהל החשבונות רועד מפחד השגיאות שהוא עומד לגלות.

אברהם חזר מן הצבא ואחר שנים אחדות של משחק עם גלים ונערות, התיישבה דעתו, נשא אישה הוליד ילדים וביקש להקים משק כדרכו. את הפרות לא אהב ולא רצה במשק חלב. לכל דבר יש עונה (היום אומרים היפ) הדבר הנחשק אז בכפר היה ענף הפרחים. בזה הוא בחר. אבא, שכלל לא התלהב, בכל זאת עזר לו במועצת הכפר.

פרחים או פרות מה ההבדל? בשפת מנהל עסקים בגירסת בוסטון קונסלטיבי גרופ זה "כוכבים ופרות חולבות", פרחים הם "כותבים". מפיחים תקוות מניבים הכנסות גבוהות אך יכולים ליפול לתהומות. פרות חולבות הן "פרות חולבות" מניבות לאורך זמן הכנסות נמוכות אך בטוחות. שנים עמד המתח באויר, אברמלה רצה לקבל את השלטון ולעשות כרצונו, או להקים באיזה מושב בערבה או ברמה משק לעצמו. אבא רצה שישאר במשק איתו ולא רצה להעביר לו את זכות החתימה המקנה את מלוא השלטון במישקו. לכל מסתכל מן הצד אבא נראה סמדור (ברוסית, בעל אחוזה עריץ). לאחר זמן הבנתי שרצה להשאיר לאברהם פרות חולבות ולהיות לו לעזר בפענוח החשבונות ובקבלת ההחלטות.

נקודת המוצא היתה אבא שרצה להשאיר לבן משק בכפר ובו פרות חולבות, בן שרצה להקים משק אחר והשליך את יהבו על גידול גיבסניות בחממות. במשך הזמן הצטלבו מגמות ומאורעות ברצונות. תוך שנים אחדות חממות הפרחים התפשטו בכפר כמו אש בשדות. מחירי הגיבסנית עלו ואחר כך ירדו כתוצאה מתחרות מצד מגדלים בארץ ובארצות אחרות. מגדלי הפרות הלכו בעקבות מגדלי העופות ויצאו לשדות. שם הקימו רפתות ענקיות בינהן כאלה שבהן פרות נחלבות על ידי רובוט. בעלי החממות החכירו אותן למגדל גיבסניות אשר מגדל גם עלי קישוט ברשתות. חבר אחר מגדל גידולי שדה בכל האדמות הפנויות, ומשתלן אחד מגדל שתילים בכל החלקות המתאימות. שאר החברים ובעיקר בניהם ובנותיהם מצאו להם פרנסות שונות ומשונות, זה מטפל השני מחפש והשלישי מנהל.

ואז לפתע פתאום פרץ המשבר. המשבר הפיננסי שנוצר עם עצירת האינפלציה של ראשית שנות השמונים. משבר אשר פגע בעיקר, באושיות הכפר. הכפר חדל להיות קהילה של ערבות הדדית וכל חבר אולץ לעמוד לבדו בין משקו וחשבונו. וכך מצא עצמו אברהם בין הפטיש לבין הסדן.

כשיצאו עם הרפתות לשדות עלה הפרויקט (כך קראו לזה אז) על שטח הפרדס של אבא וזה נתן לאברהם סיכוי לחזור לרפת, לרגע עלה שוב על עגלת הרפת ואחר רגע ירד ממנה ובחר בגיבסניות בכל זאת. גבסניות שהן הנקודות הלבנות המקשטות כל זר פרחים, גידל בכשרון ובידע רב. בזריזות שאין דומה לה שתל גידל קטף וארז את פרחיו, אבל בחשבונות הוא לא היה בר בי רב וכנראה לא ראה בזמן את האותות. בצד הגיבסנית גידל גם עגלים בהיקף

נרחב. ביחד עם יעקב הנפח בנה להם באי סככה וחצר. קנה אותם קטנים ברמת הגולן ופיטם אותם בסככה, גם זה בסוף נגמר. בדרך לגיל הפנסיה נאלץ לסגור את המשק ולכסות את החובות. הוא קיבל על עצמו את הנהלת המזבלה ובנוסף הוא מגדל בכשרון ובאהבה את ילדיו עכשיו גם את נכדיו. כשאני בא לכפר אני הולך ברגל במורד עובר את שדה הרפתות הענקיות שם היה לאבא פרדס, פונה ימינה לאורך שדרת האקליפטוסים עד שאני מגיע למזבלה ולקפה מזבלה. שם מחכה עם קפה אברהם.

לא מכבר ראיתי בסינמטק סרט צרפתי "בחזרה הביתה". הסרט עסק בחילופי הדורות בכפר נידח בצרפת. חילופי דורות במשפחה השזורים בחילופי דורות בכפר שקשרים לתהליכים דמוגרפיים כלכליים וחברתיים בצרפת. בצרפת שכחו לעשות ילדים, בערים ממלאים את השורות, המהגרים, בכפרים החקלאות דועכת, התיירות פורחת ועוזבים לערים צעירים מכל פינה נידחת.

היו שם משפחה אחת ולה חנות אחת ומשאית אחת. אמא טובה, אבא שקיבל התקפה, בן אחד ספר ובן אחר שרצה לעזוב ונשאר. כלה חמודה הבליחה באפלה זקנים נירגנים חיכו בכל תחנה למשאית שלה... חשבתי בליבי סדנא דארעה ולא ידעתי איך לגמור חד הוא או חרא?